

The reform
must be
continued
after 2012

The outcomes and challenges of the reform in the residential child care system were the subjects of a roundtable held by EveryChild Moldova and Radio Moldova.

Pag. 10-11

! Interviu

Reforma sistemului rezidențial, un imperativ al timpului

Înterviu cu Mihail ȘLEAHTIȚCHI,
ministru al Educației

- Dle ministru, în anul 2012 expiră termenul de implementare a Strategiei privind reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului. Ce măsuri va adopta Ministerul Educației pentru a definitiva acest proces complex?

- Pentru a definitiva procesul de reformare a sistemului rezidențial de îngrijire a copilului, Ministerul Educației în colaborare cu partenerii de dezvoltare

va extinde activitățile prevăzute în Strategia națională și Planul național privind reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului. În acest scop, va fi elaborat un nou Plan de acțiuni și revizuit Planul cadru de transformare a sistemului rezidențial de îngrijire a copilului, astfel ca în perioada anilor 2011 – 2014 să fie închise/reorganizate 13 instituții de tip rezidențial.

Continuare în pag. 8-9

Reforma instituțiilor rezidențiale readuce copiii în familie și comunitate

După mai bine de 4 ani de la demararea reformei sistemului rezidențial, numărul copiilor instituționalizați a scăzut cu aproape 5000.

Potrivit lui Valentin Crudu, șeful Direcției învățământ preuniversitar din cadrul Ministerului Educației, obiectivul reformei sistemului rezidențial constă în reducerea cu 50% a numărului copiilor aflați în sistem, până în anul 2012, și dezvoltarea serviciilor de alternativă pentru plasarea copiilor. Dacă la începutul reformei în sistemul rezidențial erau 11500 de copii, atunci la 1 septembrie 2011 numărul a scăzut până la 6700.

O parte dintre copii au fost reintegrați în familiile biologice, iar alții în serviciile de alternativă, dezvoltate cu partenerii din cadrul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei – case de tip familial, centre comunitare etc.

Potrivit lui Valentin Crudu, un element important al reformei îl constituie dezvoltarea educației incluzive. Ministerul Educației urmează să definească planul de acțiuni pentru

implementarea unui program în domeniu, aprobat de Guvern. „Acest program ne va permite ca o bună parte dintre copiii cu diverse dizabilități și cerințe educaționale speciale, care astăzi învață în școli auxiliare, să fie integrați în școlile de cultură generală”, a precizat oficialul de la minister.

Programul de dezvoltare a educației incluzive pentru anii 2011-2020, aprobat de către Guvernul RM, plasează educația incluzivă la rangul priorităților educaționale. Acest document prevede asigurarea condițiilor de incluziune a copiilor dezinstituționalizați din învățământul rezidențial, precum și școlarizarea copiilor cu cerințe educaționale speciale în instituțiile de învățământ general.

Strategia națională privind reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului a demarat anul 2007 și este prevăzută până în 2012.

La Florești și Ialoveni zeci de copii au fost reintegrați în familie

Rezultatele procesului de dezinstituționalizare și ale programului de pilotare a educației incluzive în raioanele Florești și Ialoveni au fost discutate în cadrul unei „mese rotunde” la tema „Implementarea reformelor guvernamentale în domeniul protecției drepturilor copilului” la care au participat reprezentanți ai Ministerului Educației, Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerului Sănătății și Ministerului Finanțelor.

La eveniment au fost prezente și autoritățile publice locale din cele două raioane, precum și specialiștii Asociației Obștești „Lumos Foundation Moldova”, care sprijină implementarea reformelor în

domeniul protecției drepturilor copilului.

La deschiderea evenimentului, viceministrul Educației Tatiana Potîng, a menționat că reformele în sistemul educațional național sunt necesare, pentru că acestea aduc beneficii nu doar copiilor, dar și societății în ansamblu. La fel de necesare și binevenite sunt parteneriatele dintre autoritățile administrației publice centrale și locale și organizațiile neguvernamentale, conlucrarea ce asigură implementarea reformelor.

În perioada 2010-2011, din instituțiile rezidențiale din orașele Mărculești, Ialoveni și municipiul Chișinău au fost integrați în instituții de învățământ general 154 de copii care anterior au fost instituționalizați în

instituții rezidențiale.

De remarcat că toate cadrele didactice implicate în dezvoltarea educației incluzive în raioanele Florești și Ialoveni au beneficiat de instruirii specializate în acest domeniu.

Potrivit participanților la „masa rotundă” sarcinile prioritare ce țin de domeniul protecției drepturilor copilului sunt dezvoltarea serviciilor de sprijin familial și intervenție timpurie pentru familiile aflate în dificultate, dezvoltarea serviciilor de educație incluzivă pentru copiii cu cerințe educaționale speciale și a serviciilor sociale adresate copiilor în situație de risc (asistență parentală profesionistă, case de copii de tip familial).

Liniile Directoare ONU pentru Îngrijirea Alternativă – pe înțelesul copiilor

În premieră pentru Europa, R. Moldova va adapta pe înțelesul copiilor Liniile Directoare ONU pentru Îngrijirea Alternativă a Copiilor. Potrivit Nataliei Semeniuc, consultant în participarea copiilor la „EveryChild”, Moldova, mesajul de bază al lucrării rezidă în faptul că fiecare copil trebuie să crească în familie, iar atunci când acest lucru este imposibil statul este obligat să-i asigure protecție în cadrul unor servicii de alternativă, cât mai apropiate de mediul familial.

Lucrarea va fi editată în cadrul proiectului „Asigurarea dreptului copilului la familie și protecția lui de violență, abuz și neglijare”.

Liniile Directoare ONU pentru Îngrijirea Alternativă a Copiilor au fost aprobate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite. Republica Moldova este una dintre primele țări din regiune care își propune să se ralieze la prevederile acestui document internațional.

Prevederile Liniilor Directoare ONU pentru Îngrijirea Alternativă a Copiilor, sunt menite să îmbunătățească punerea în aplicare a Convenției ONU privind Drepturile Copilului, precum și a prevederilor relevante din alte instrumente internaționale privind protecția și bunăstarea copiilor care sunt lipsiți de îngrijire părintească sau care sunt expuși riscului de a ajunge într-o astfel de situație.

„Îngrijirea alternativă” a copiilor se referă la orice tip de îngrijire a copilului, care substituie familia biologică. Îngrijirea alternativă poate reprezenta îngrijirea rezidențială sau îngrijirea familială, precum asistența parentală profesionistă, casa de copii de tip familie sau tutela.

După aderarea Moldovei la Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului în 1993, țara noastră și-a asumat obligația de a dezvolta un sistem ce ar servi interesului suprem al copilului și ar respecta copiii ca subiecți de drepturi și nu doar ca obiecte ale îngrijirii.

Potrivit recomandărilor ONU, țara noastră ar trebui să diversifice și să dez-

volte tipurile de servicii sociale și să introducă schimbările necesare pentru instituțiile responsabile de protecția copilului, precum cadrul de politici și cel legal, fluxurile financiare și bugetarea, specialiștii, organele de conducere, sistemele de asigurare a calității pentru a reflecta abordările moderne ale îngrijirii copilului bazată pe familie.

„Îngrijirea alternativă” a copiilor se referă la orice tip de îngrijire a copilului, care substituie familia biologică. Îngrijirea alternativă poate reprezenta îngrijirea rezidențială sau îngrijirea familială, precum asistența parentală profesionistă, casa de copii de tip familie sau tutela.

Reforma sistemului rezidențial, un imperativ al timpului

Înterviu cu Mihail ȘLEAHTIȚCHI, ministru al Educației

Continuare din pag. 5

- În anul 2007, atunci când a fost lansată reforma sistemului rezidențial, peste 12 mii copii erau plasați în 68 instituții rezidențiale. Cite instituții au fost închise până în prezent? Câți copii s-au reintors în familie și comunitate?

- În rezultatul implementării reformei au fost închise 11 instituții de tip rezidențial subordonate Ministerului Educației, iar una a fost reorganizată în Complex de servicii sociale pentru copii și tineri aflați în dificultate (Cahul). Actualmente, în subordinea Ministerului Educației sunt 50 instituții de tip rezidențial, în care sunt plasați 4814 copii.

Din cele 11 instituții de tip rezidențial dizolvate, 4 instituții sunt școli-internat auxiliare, 4 școli de tip-internat, 1 casă de copii, 2 instituții speciale. În rezultatul închiderii celor 11 instituții de tip rezidențial, 600 de copii au fost reintegrați în familia biologică/extinsă, iar 100-plasați în servicii substitutive de tip familial.

- Cât de pregătite sunt familiile, comunitățile și școlile să îi accepte pe copiii care ani la rând au fost izolați de comunitate?

- Reintegrarea copiilor în familie și comunitate constituie un proces complex, iar succesul acestuia depinde de modul în care profesioniștii reușesc să pregătească copiii și părinții, școala și comunitatea în ansamblu, pentru depistarea situațiilor care au determinat separarea lor, cât și a consecințelor acesteia.

Ministerul Educației cu suportul UNICEF în parteneriat cu organizațiile nonguvernamentale active în domeniu și autoritățile publice locale au realizat multiple cursuri de formare pentru părinți, profesioniști, autoritățile publice locale, alți actori implicați în asigurarea protecției drepturilor copilului; au fost create servicii de suport (centre de zi, centre de resurse pentru educația incluzivă pe lângă școli); în 5 raioane/municipii au fost înstitute servicii de asistență psihopedagogică.

Pe perioada reformei, în 158 instituții preuniversitare de învățământ (grădinițe, școli) au fost dezvoltate servicii de educație incluzivă pentru circa 990 copii.

O activitate importantă realizată cu suportul EveryChild/USAID este includerea participării copiilor ca platformă de consultare, monitorizare și evaluare a politicilor locale în domeniul protecției copiilor prin crearea Consiliilor Consultative a Copiilor. Tinerii consilieri sunt antrenați în procesul de evaluare a necesităților copiilor, astfel că vocile copiilor rămași fără îngrijirea părintească sînt auzite.

Totodată, personalului din toate instituțiile rezidențiale supuse procesului de refor-

Pe perioada reformei, în 158 instituții preuniversitare de învățământ (grădinițe, școli) au fost dezvoltate servicii de educație incluzivă pentru circa 990 copii.

mare a fost informat despre scopul reformei, riscurile și oportunitățile pe care le presupune aceasta, precum și despre practicile bune existente în acest domeniu. Este realizată reevaluarea și monitorizarea familiilor în care sunt reintegrați copiii.

- Când va fi pus în aplicare mecanismul de redirecționare a surselor financiare de la sistemul rezidențial spre sistemul de protecție socială și cel educațional?

- Succesul procesului de dezinstituționalizare depinde de o serie de factori instituționali, organizatorici și umani printre care de o importanță majoră este și asigurarea unei finanțări continue și stabile, orientate către beneficiarul final - copilul aflat în dificultate și familia acestuia.

În acest context este necesar de a găsi o modalitate de a transfera resursele de la instituțiile rezidențiale către bugetele raionale. Această provocare are două variabile: o parte din fonduri urmează să fie transferate din sectorul educației în sectorul protecției sociale, și din bugetul central în bugetele locale. În acest mod, responsabilitatea financiară pentru educație și îngrijirea copilului este transferată administrației publice locale unde domiciliază copilul. Acest lucru este obținut prin realocare financiară a resurselor de la instituțiile rezidențiale către bugetele raionale, pentru dezvoltarea și finanțarea exclusivă a serviciilor de tip familial, în depen-

dență de numărul de copii aflați în dificultate. Schimbarea nu are loc imediat, ci pe măsură ce scade numărul copiilor în îngrijirea rezidențială. Aceasta este una din prioritățile reformei sistemului de îngrijire a copilului aflat în dificultate. Astfel, deja au fost transmise, cu titlu gratuit, 7 instituții rezidențiale din proprietatea publică a statului, în proprietatea unităților administrativ-teritoriale, cu acordul consiliilor raionale respective.

Ministerul Educației, la momentul actual, în parteneriat cu Ministerul Finanțelor și ONG-urile active în domeniu, elaborează un act normativ care stabilește mecanismul de redirecționare a surselor financiare de la sistemul rezidențial spre sistemul de protecție socială și cel educațional.

- În opinia Dvs. care sînt punctele slabe ale reformei? Asupra căror aspecte vor fi concentrate eforturile Ministerului Educației în etapa următoare a reformei sistemului rezidențial?

- Reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului presupune desfășurarea mai multor acțiuni menite să asigure dreptul copilului de a crește în mediul familial. Orice reformă implică un proces dificil de schimbare, care se bazează pe o nouă paradigmă în gândire privind creșterea și educația copilului, prin reducerea numărului de instituțiile rezidențiale, creșterea accesului la serviciile comunitare și de tip familial, reducerea numărului copiilor aflați în sistemul rezidențial de îngrijire prin prevenirea instituționalizării și reintegrarea acestora în familie sau servicii apropiate mediului familial.

În acest context, putem menționa mai multe provocări ale reformei sistemului rezidențial de îngrijire a copilului.

Este vorba în primul rînd de rezistența la schimbare din partea unor grupuri de profesioniști, societății civile etc. Constatarea că reforma se impune și are argumente foarte puternice legale și economice nu este suficientă. Orice schimbare e inițiată de autoritățile publice centrale, diverși actori sociali, dar trebuie să fie susținută și implementată de către autoritățile publice locale și de diferite grupuri de profesioniști. Totodată, este bine cunoscut faptul că atitudinea și practica sunt aspecte care se schimbă greu și necesită mult timp.

Alte probleme sunt generate de rețeaua slab dezvoltată de servicii sociale primare și specializate. Un sistem care timp de decenii a contat exclusiv pe îngrijirea rezidențială și nu a avut alte răspunsuri pentru copiii în dificultate necesită timp și resurse pentru a deveni social flexibil și variat. Situația diferă de la o unitate teritorial administrativă la alta, de la mediul rural la cel urban, dar, cu toate acestea, pot fi identificate unele lacune specifice întregului sistem de servicii sociale, cum ar fi insuficiența și lipsa următoarelor servicii: îngrijire de zi pentru copiii cu dizabilități severe; îngrijire la domiciliu, îngrijire „respiro” și a serviciilor substitutive de tip familial pentru copiii cu dizabilități, pentru copiii de vîrstă pînă la 1 an și pentru mamele minore și pentru copiii în conflict cu legea (asistență parentală profesionistă specializată, case de tip familie, acestea din urmă avînd printre contraindicații și una discriminatorie, care exclude copiii cu dizabilități din grupul țintă); consultanță și consiliere familială; sprijin familial pentru a preveni separarea copilului de familie și pentru a oferi asistență post-reintegrare; de educație incluzivă etc.

În acest context, constatăm că succesul reformei este condiționat de necesitatea creării și dezvoltării serviciilor sociale comunitare și specializate. Orice localitate trebuie să dezvolte un sistem minim de servicii sociale, în funcție de mărimea și nevoile localității, fără care asigurarea protecției copilului este imposibil de realizat.

Și criza economică este o provocare în contextul reformei sistemului rezidențial.

Transferul copiilor de la îngrijirea rezidențială în serviciile substitutive de tip familial cu oferirea sprijinului complex, inclusiv financiar necesită anumite costuri și resurse. De aceea, poate fi contraproductiv să vorbim despre economii și reduceri de costuri pe termen scurt. Vor fi necesare resurse semnificative pentru recalificarea și reconversia unor grupuri de profesioniști din domeniul social, medical și educațional; vor fi necesari bani pentru angajarea și instruirea personalului; pentru campanii de recrutare, pentru instruire și pentru crearea serviciilor substitutive de tip familial etc.

Dacă dezvoltarea serviciilor alternative nu este asociată cu închiderea progresivă a instituțiilor existente, se poate ajunge la o situație în care noile servicii să funcționeze în paralel cu instituțiile rezidențiale. Mai mult decît atît, la etapa timpurie de implementare a reformei, există riscul cheltuielilor duble pentru cele două sisteme care funcționează în paralel. Un astfel de sistem nu poate fi susținut pe termen lung – și în mod special în situații de criză economică, deoarece autoritățile ar putea prefera să desființeze serviciile noi în favoarea celor vechi deja stabilite.

- Punctați foarte clar cîteva obiective ce urmează a fi realizate, în aspectul reformei în perspectiva utilității acestora?

- Vom continua implementarea Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020. De asemenea, preconizăm extinderea reformei în instituțiile rezidențiale auxiliare și

speciale. Strategia națională și Planul de acțiuni privind reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului pe anii 2007-2012 care expiră în iulie 2012 a fost axată în special pe școlile de tip-internat pentru copiii orfani și rămași fără îngrijirea părinților. Începînd cu anul 2009, reforma sistemului rezidențial de îngrijire s-a extins și în școlile-internat speciale și auxiliare, fiind incluse în acest proces doar 8 instituții. În acest context, menționăm că o prioritate pentru domeniul educației este necesitatea de a evidenția în cadrul Programului de țară Moldova-UNICEF 2013-2017 asigurarea continuității reformei sistemului rezidențial de îngrijire a copilului cu accent pe școlile-internat auxiliare și speciale (24 școli-internat auxiliare și 7 speciale în care sînt plasați circa 3000 de copii).

Un alt domeniu asupra căruia ne vom concentra eforturile este modernizarea paradigmei de pregătire a cadrelor didactice pentru învățămîntul preșcolar, primar și secundar general: extinderea componentelor care se referă la activitățile organizate pentru copiii aflați în dificultate, etc.

Se lucrează și asupra elaborării unui mecanism de susținere a familiilor sărace, care au copii de vîrstă școlară, bazat pe o legătură directă dintre mărimea alocației și gradul de frecventarea a instituției de învățămînt.

De asemenea, ne vom concentra eforturile și asupra extinderii volumului și diversificarea serviciilor specializate destinate copiilor aflați în situații dificile, în special în mediul rural.

- Vă mulțumim pentru interviu.

The reform must be continued after 2012

The outcomes and challenges of the reform in the residential child care system were the subjects of a roundtable held by EveryChild Moldova and Radio Moldova.

Valentin CRUDU,
șeful Direcției Învățământ
preșcolar, primar și secundar
general la Ministerul Educației:

“S trategia națională privind reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului a demarat în anul 2007. Obiectivul reformei constă în reducerea cu 50%

a numărului copiilor aflați în sistemul rezidențial, pînă în anul 2012, și dezvoltarea serviciilor de alternativă pentru plasarea copiilor. Dacă la începutul reformei în sistemul rezidențial erau 11500 de copii, atunci la 1 septembrie 2011 numărul a scăzut pînă la 6700. Aceasta înseamnă că în decurs de patru ani peste 5000 de copii au plecat din sistemul rezidențial. Dacă cu cinci ani în urmă în instituțiile de tip internat intrau anual 1000 - 1200 de copii, acum această cifră s-a redus în jumătate. În afară de aceasta, există multe instituții în care s-a pus moratoriu pe admitere în clasele I. Este vorba despre instituțiile care urmează să fie transformate în conformitate cu ordinul Ministerului Educației.

O parte dintre copiii dezinstituționalizați au fost reintegrați în familiile biologice, iar alții au fost plasați în serviciile de alternativă – asistența parentală profesionistă, casele de tip familial, centrele comunitare etc.

Un element important al reformei îl constituie dezvoltarea educației incluzive. Pînă la finele anului curent Ministerul Educației urmează să finalizeze planul de acțiuni pentru implementarea unui program în domeniu, aprobat de Guvern. Acest program ne va permite integrarea în școlile de cultură generală

a copiilor cu diverse dizabilități și cerințe educaționale speciale, care astăzi învață în școli auxiliare.

Din 2013 învățămîntul din R.Moldova va trece la noua formulă de finanțare per elev. Aceasta ne va permite să acordăm școlilor în care vor învăța și copii cu dizabilități un suport financiar mai mare, deoarece și cheltuielile lor vor fi mai mari. În toate instituțiile de acest fel vor fi angajate cadre didactice de sprijin și vor fi organizate activități de recuperare. Vor fi necesare mijloace financiare și pentru modernizarea și adaptarea in-

frastructurii instituțiilor, astfel ca elevii cu nevoi speciale să se poată deplasa liber prin școală.

În anul 2012, la finele perioadei de implementare a Strategiei naționale privind reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului, va fi organizată o conferință internațională în cadrul căreia vor fi făcute totalurile și vor fi trasate planurile de viitor. Vom veni cu propuneri pentru extinderea termenului strategiei naționale privind reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului pentru următorii cinci ani”.

Stela GRIGORAȘ,
director „EveryChild” Moldova:

“Succesul oricărei reformei depinde de măsura în care promotorii acesteia reușesc să schimbe mentalitatea și atitudinea oamenilor. În acest sens, mai

avem de lucru, deși astăzi nu se mai aud voci care să nu fie de acord cu necesitatea și importanța acestor transformări.

În raioanele unde reforma a fost implementată mulți copii au fost deja reînțorși în familii și s-au integrat în sistemul educațional general. Totuși, probleme au existat și mai există. Una dintre acestea ține de incluziunea școlară a copiilor dezinstituționalizați. Considerăm că este nevoie de un cadru legislativ care ar facilita acest proces. Avem anumite restanțe și la capitolul servicii social-comunitare. Acest gen de servicii urmează a fi consolidate și dezvoltate în continuare pentru ca să poată face față numărului mare de copii expuși riscului de a fi separați de familie, dar și celor care urmează a fi reintegrați din sistemul rezidențial în serviciile comunitare.

O altă problemă asupra căreia trebuie să ne concentrăm eforturile ține de redirectionarea surselor financiare din sistemul rezidențial către serviciile sociale. Aceste resurse ar contribui serios la dezvoltarea serviciilor pentru copii, dar și la consolidarea școlilor comunitare care să poată oferi instruire tuturor copiilor cu diverse necesități educaționale.

Cu suportul organizației noastre autoritățile locale din raioanele Fălești, Călărași și Ungheni au reușit să reintegreze în familia biologică sau cea lărgită peste 300 de copii, care au fost integrați în sistemul educațional general. Toate școlile din aceste trei raioane au trecut printr-un program intensiv de consolidare a capacităților în oferirea educației inclusive.

Cu regret, actuala legislație nu prevede modalități de redirectionare a mijloacelor financiare de la sistemul rezidențial spre ONG-urile care dezvoltă servicii sociale. Eficiența acestei practici este do-

vedită de experiența țărilor dezvoltate, care s-au lansat în astfel de reforme cu mulți ani în urmă.

Autoritățile noastre urmează să identifice resurse din sistem care sunt disponibile, și pe alocuri se utilizează ineficient și să suțină familiile în situație de risc, astfel încât să reușim să prevenim separarea copilului de părinți”.

Viorica DUMBRĂVEANU,
șefa Direcției Protecția Familiei
și Copilului din cadrul
Ministerului Muncii,
Protecției Sociale și Familiei:

“În spatele fiecărui caz de reintegrare familială este un efort enorm al unui grup de specialiști care au evaluat situația familiei biologice și celei lărgite și, în

caz de necesitate, au identificat o formă alternativă de protecție a copilului.

Cu regret, în multe cazuri copiii nu pot fi reintegrați în familiile lor biologice sau în cele extinse. În sensul respectiv succesul reformei instituțiilor rezidențiale depinde de modul direct de felul în care vom reuși să deschidem și să dezvoltăm servicii sociale. Recunoaștem că bugetele sunt austere și că au posibilități limitate și, în acest sens, este important să se realizeze redirectionarea surselor financiare de la sistemul rezidențial de

protecție a copilului spre serviciile sociale și cele educaționale.

Bugetul instituțiilor rezidențiale urmează să fie redus odată cu reducerea numărului de copii și acest buget trebuie redirectionat atât spre dezvoltarea serviciilor sociale, cât și spre dezvoltarea serviciilor educaționale, dacă vorbim despre educația incluzivă și despre copiii cu nevoi speciale.

În altă ordine de idei țin să mă refer și la calitatea serviciilor sociale. În momentul în care un copil este dezinstituționalizat trebuie să ne asigurăm că serviciul în care va fi plasat este unul de calitate. În acest sens, avem deja prezentat la Guvern un proiect de lege pentru acreditarea prestatorilor de servicii sociale. Pe agenda Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei această inițiativă este plasată pentru anul 2012.

Un rol impunător în micșorarea numărului de copii în instituțiile rezidențiale îl are și prevenirea instituționalizării. Este necesară dezvoltarea și implementarea pe scară națională a serviciului de intervenție timpurie. Ne bucură faptul că există o colaborare națională în contextul promovării serviciului respectiv între domeniile social, medical, educațional. De acest suport va beneficia un grup specific de copii cu vârsta cuprinsă între 0-6 ani.

Ajutorul material și cel social trebuie oferit familiilor în dificultate la etapa când poate fi prevenită instituționalizarea copilului și nu la etapa când copilul este deja în instituție și noi căutăm posibilități să-l dezinstituționalizăm, să-l readucem în comunitate”.

Șansa Irinei

Irina a trăit pînă acum un an într-o școală auxiliară pentru copii cu dizabilități mintale. Pentru că e sociabilă și îi place să se afle mereu în centrul atenției, adolescenta cu părul auriu a reușit deja să-și facă o groază de prieteni. Fără dînsa nu începe niciun joc sau distracție în mahala.

Debitul verbal de invidiat, vocabularul dezvoltat și logica de care dă dovadă vin în contradicție cu statutul instituției în care, conform Ministerului Educației, ar trebui să învețe copii cu dizabilități mintale. Irina nu are nicio problemă de sănătate mintală, cauza pentru care a fost instituționalizată fiind sărăcia de acasă și nereușita școlară.

La finele clasei I dosarul Irinei, de rînd cu cele ale altor copii care nu străluceau la învățătură, a fost trimis spre examinare în cadrul comisiei medico-psiho-pedagogică rationale care a decis să o transfere la școala auxiliară din sat.

Irina are și ea o explicație pentru nereușita sa din clasa I. "Nu am mers nicio zi la grădiniță. Alți copii știau a scrie și a citi, iar eu rămîneam în urmă. Învățătoarea m-a pus în ultima bancă și nu vorbea aproape deloc cu mine de parcă nici nu aș fi existat".

"Părinții nu s-au opus deloc deciziei autorităților de a le transfera copilul la școala auxiliară, mai ales că, din acel moment, nu mai trebuiau să-i cumpeze haine și mâncare, iar puținii bani pe care reușeau să-i cîștige îi puteau cheltui nestingherit pe băutură", spune Svetlana Cambur, asistent social la direcția raională asistență socială și protecția familiei, Ungheni.

Deși familia sa locuia în același sat, Irina pleca acasă numai la finele săptămînii și atunci fără tragere de inimă. Mirosul persistent de alcool și mizeria din casă îi provocau dezgust și rușine. Chiar și acum nu-i poate ierta pe părinți, și nu acceptă să vorbească cu ei nici măcar la telefon, chiar dacă asistentul parental ar vrea ca adolescenta să nu piardă legătura cu familia sa biologică.

Viața sa de pînă la ieșirea din școala auxiliară e un noian de amintiri neplăcute – bețiile de acasă se alternau cu regimul strict, neadaptat la cerințele și

necesitățile unui copil, din școala auxiliară.

De jocuri și distracții - nici pomină. "În școală era o sală cu jucării, dar noi nu aveam voie să intrăm acolo, decît atunci cînd venea vreo comisie. Dar și atunci eram percheziționați la ieșire ca să nu luăm jucării. Cînd veneau controalele aveam mîncare mai bună pe masă și ni se dădeau haine curate".

Fata își mai amintește că mulți copii lucrau cu ziua pe la educatori și profesori și erau plătiți pentru asta. În special, băieții erau cei care mergeau la strîns porumbul, la prășit sau la săpat pe ogoarele angajaților școlii auxiliare.

Ziua în care a plecat de la internat și a cunoscut-o pe cea care urma să-i înlocuiască mama îi va rămîne mereu în memorie. Primul lucru pe care l-a făcut în noua sa casă a fost să se spele cu săpun, într-o cadă adevărată, așa cum nu mai făcuse niciodată pînă atunci. La școala auxiliară se spălau la lighean, iar săpunul lipsea de cele mai dese ori.

Treptat, cu ajutorul familiei la care locuiește, Irina își completează golurile în educație și însușește noi deprinderi de viață pe care, după cum recunoaște adolescenta, nu le-ar mai fi avut nicio dată dacă ar fi rămas în instituție pînă la absolvire.

La școală s-a încadrat destul de bine. Deși îi vine greu, vrea să învețe și este ajutată atît de cadrul didactic de sprijin, cît și de ceilalți copii din clasă. Îi place să învețe și fiecare notă bună pe care o primește e o mică victorie și un eveniment pentru întreaga familie.

